

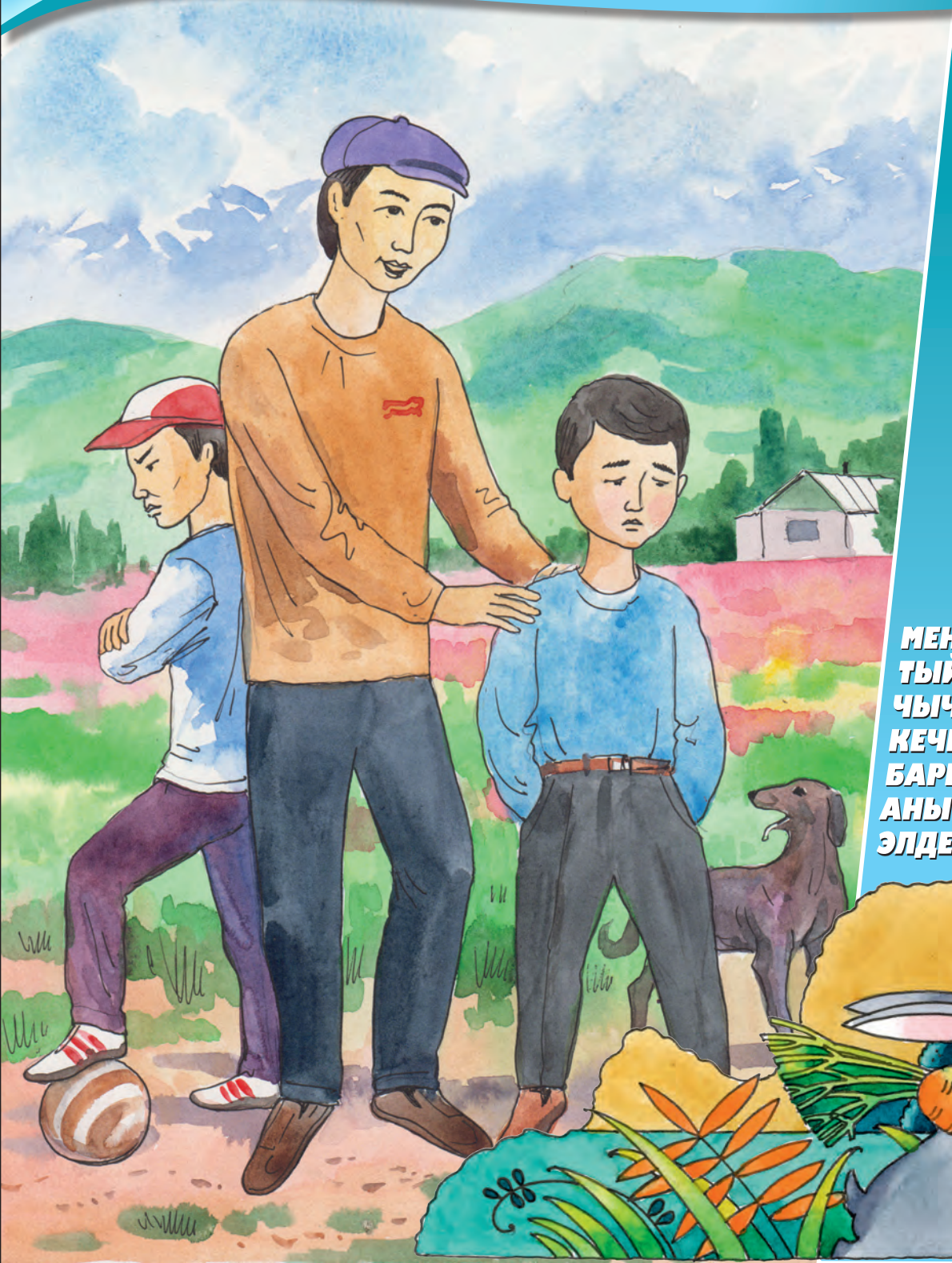
Наристе

6+

машайакчылардын балдарга арнаган журналы

3

2021

МЕН БАЛА
ТЫЙЫН
ЧЫЧКАНДЫ
КЕЧИРЕМ!
БАРЫП
АНЫ МЕНЕН
ЭЛДЕШЕЙИНЧИ.

ЖЕБЕНИН АРТЫНАН ЭЭРЧИ

Жебенин артынан ээрчип, торчолорго сүрөттөгү буюмдардын биринчи тамгаларын жаз. Пайда болгон сөз суроо болмокчу. Анын жообун бул журналдын беттеринен табасың.

		Ы		Ы
		Ы		
				
				
Э				

□ ?

Кызык, бул сезимди жеңүүгө болот болду бекен? Ал мага такыр жакпайт.

Муну баары билишет болуш керек: кимдир бирөө көбүрөөк билет, кимдир бирөө азыраак. Ал мага да жакпайт, мен ага берилбегенге аракет кылам.

КЕЧИРИМ

Бул жашоодо далай болот таарыныч.
Капа-кайгы, өкүнүчтөр аз эмес:
Күн жаркырап тийип туруп аңгыча,
Чарт-чурт этет чагылган да бат эле.

Эгер бирөө жөөлөп кетсе, басынтса,
Жалаа жапса, калп сөздөрдү чыгарып.
Кечирүүгө күчтү кайдан таба алам,
Канткенде мен Теңириме таянам?

Эсте ошондо Ыйса эмне дегенин;
Ал да тарткан абдан оор азапты,
Асмандагы Атасынан суранып
Кечирген Ал жалаа жапкан жандарды.

Күнөөлөрдөн Кудай гана куткарат.
Эшик ачык барууга Ага ар дайым.
Жаман оюң, жаман ишиң кечирет
Чын жүрөктөн сурасаң сен кечирим.

Кудай бизди кечирет да, буюрат
Жек көргөндү, душманыңды сүйгүн деп,
Таарынычың ичке катып жүрбөгүн
Жамандыкка жакшылыкча жооп бер.

А эгер сен кечире албай кыйналсаң,
Таарынычың эзип жатса жүрөктү,
Жардам сура баарын билген Теңирден
Кудай Руху берет сага дем-күчтү.

Бул жашоодо далай болот таарыныч.
Кечире алсаң эгер ошол жандарды –
Күн жаркырап, нурун чачат кайрадан
Теңир сага берет дайым батасын.

ТААРЫНЫЧ

Таарындым мен. Кеттим терс бурулуп.
Ачуум келип түйдүм мен кабакты.
Мен жок деле ойной берсин башкалар
Ойнобойм мен, кечирбейм силерди.

Бир маалда мен кайра эстедим.
Канча жолу Ыйсаны сабашкан.
А бирок Ал эч кимге таарынбай,
Сүйүү менен баарына караган.

Азап тартып жатса да кечирген!
Күнөөнү да, өлүмдү Ал жеңген.
Четте туруп мен абдан уялдым:
«Эмне кылам, Ыйса?» – деп, сурадым.

«Бар да, кайра элдешкин, барагой,
Таарынычты Мага бер, ойлонбой». «Рахмат Сага, Теңирим, Атаке!»
«Азаматсың, мынакей, досум сен!»

Сүрөтүн тарткан – ШАКИРТ

БӨЖӨК ПИМ ТЫЙЫН ЧЫЧКАН ПЕТИ

Диана МОЦЬО

3-бөлүм

Алина үйгө жүгүрүп кирип, эшикти тарс жапты.

– Мен Бакытка мындан ары эч нерсе бербейм!
– деп ыйлап жиберди кыз. – Ал менин жакшы
көргөн куурчагымды сындырып салды!

Апасы кызын токтотуп, баарын шаш-
пай айтып беришин суранды.

Алина бышактап, апасына
кошунанын баласы Бакытты
айтып даттанды. Апасы кызын
кучактады да, унчукпастан,
баягы бөжөк Пим жөнүндөгү
китепти сунду. Кыз китепти
ачып, дароо эле сыйкырдуу
токойго кирип кеткенсиди.

1. Пим досу Петиникине секирип, чуркап бара
жатты. Күн жаркырап, асманда бир үзүм бу-
лут жок. Пимдин маанайы шат болчу, ошон-
дуктан жылмайып алып чуркап баратты.
Алыстан бала тыйын чычкан көрүндү.

2. Достор жолугуп, токойду көздөй чуркашты.
Алар апалары даамдуу шорпо кайнатсын
үчүн, аз-маз козу карын терип алмакчы
болушту. Адашып кетпеш үчүн, экөө чогуу
жүрүштү. Кууш жол менен бара беришти,
бирок козу карын табышкан жок.

3. Пим бат чуркачу, ошондуктан Петини жолдо күтө тур деп, өзү алдыга чуркап барып, козу карын бар-жогун карап келмекчи болду. Бала тыйын чычкан макул болду, Пим чуркап кетти. Бир аз алдыга чуркап барып, досун көпкө күттүрбөө үчүн, бат эле кайтып келди.

4. Келсе Пети ордунда жок. «Кызык, кайда жоголуп кетиши мүмкүн?» – деп таң калды Пим. Ал сарсанаа болду: бала тыйын чычканга жаман бир нерсе болбоду бекен? Бөжөк аны туш-тараптан издеп, атын атап кыйкырып жүрдү. Акыры үйүнө кайтмакчы болду.

5. Пим досу үчүн аябай кабатырланды, ошондуктан үйүнө келгенден кийин атасынан Петини тапканга жардам беришин суранды. Пим ыйламсырап: «Аны карышкырлар жеп кеткен болсо кантебиз?!» – деди. Атасы жардам берүүгө макул болуп, бала тыйын чычкандын үйүнө барып, анын да ата-энесин ээрчите баарууну чечти.

6. Пим менен атасы бала тыйын чычкандын үйүнө барып, эшигин тыкылдатышты. Эшикти Пети өзү ачканын көрүп, алар аябай таң калып калышты! Эч нерсени түшүнбөгөн Пим: «Кантип үйүңө келип калдың?» – деп сурады. «Мен сени токойдо күтө берип тажагандыктан, үйгө кетип калдым», – деп жооп берди Пети.

7. «Мени күтүп тур дебедим беле, ошентип сүйлөшпөдүк беле! – деп ачууланып кетти бөжөк. – Мен сарсанаа болуп, сени токойдо издеп жүрдүм! Сен болсо кетип жатканыңды айтып да койбойсуң!» Пим аябай ачууланып, Петиге таарынып калды. Досу менен коштошуп да койбостон, үйүн көздөй чуркады ал.

8. Пим жолдо бадалдын бутактарын жулуп, жерде жаткан кургак бутактарды тээп, чымчыктарды чочутуп бара жатты. Үйүнө кирип барды да, түз эле бөлмөсүнө кирип, керебетке кулап, жаздыкка мурдун катты. Бир маалда каалганы бирөө тыкылдатканын укту. Пим эч кимди көргүсү келбегендиктен, унчукпай жата берди.

9. Бирок баары бир бөлмөгө бирөө кирип келди. Бул Пети болчу. Ал кечирим сурамакчы болду, бирок Пим аны уккусу да келген жок. Көңүлү чөккөн бала тыйын чычкан үйүнө кетти. Пим аябай кайгырып жатты, таарыныч анын кубанычын тартып алды. Ошол кеч көңүлсүз өттү.

10. Эртеси Пим досу менен элдешмекчи болду. Таарыныч аны кыйнап жибергендиктен, андан тезирээк кутулгусу келди. Аңгыча ичинде кандайдыр бир жаман ой пайда болду: «Пети менен элдешкени эмнеге барат элең? Ал өзү күнөөлүү да!» Пим «өзү биринчи барып элдешүүнүн кереги жок» деп чечти.

11. Пим үйүндө кечке чейин маанайы жок, сабыры суз жүрдү. Эртеси бөжөк ойгонуп, элдешем деп бекем чечим чыгарды. Ал туруп, жуунуп, колуна сабиз алды да, талаага чуркап кетти. Досун ошол жактан жолуктурам деп ойлоду бөжөк.

12. Жаңылбаптыр! Капалуу бала тыйын чычкан чөптө жапжалгыз отуруптур. Пим досун аябай аяп кетти. Жанына басып барып, кучактады. Пети жылмайып, дагы бир жолу кечирим сурады. Пим да ушунча көпкө таарынып жүргөнү үчүн кечирим сурады. Достор мындан ары эч качан урушпайбыз деп чечишти.

– Ой! – деп жиберди Алина. – Мен Бакыт менен эртерээк элдешшим керек! Болбосо, таарынып отура берсем, бөжөккө окшоп аябай кыйналам. Балким Бакыт да мен кечирбей койгон үчүн кайгырып отургандыр.

Алина Бакытка деп момпосуй алды да, элдешкени чуркап кетти.

(Уландысы бар)

Тайгалуу кеңеш

«Эгерде силер башкалардын күнөөлөрүн кечирсеңер, анда асмандагы Атаңар да силерди кечирет» (Мт. 6:14).

Сүрөтүн тарткан – Юлия ПРАВДОШИНА

ЖАШЫРЫЛГАН АЯТ

Сүрөттөгү буюмдун биринчи тамгасын тиешелүү сан жазылган торчого жазып, Библия бизге бири-бирибизге кандай мамиле кылууну үйрөтөрүн билип ал.

1	2	9	2	-	1	2	9	2	10	12	9	13	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	---	----	----

4	5	11	9	15	16	7	17	17
---	---	----	---	----	----	---	----	----

1	14	14	9	17	4	12	9
---	----	----	---	----	---	----	---

1	14	8	13	17	8	5
---	----	---	----	----	---	---

4	17	7	5	11
---	----	---	---	----

18	2	8	12	9	7	2
----	---	---	----	---	---	---

16	5	6	5	11	5	4
----	---	---	---	----	---	---

5	9	4	15	8	17	17
---	---	---	----	---	----	----

4	12	19	2	9	13	12	3	7	12	11
---	----	----	---	---	----	----	---	---	----	----

1	2	9	2	-	1	2	9	2	10	12	9	7	2
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	---	---	---

4	12	19	2	9	13	2	8	12
---	----	----	---	---	----	---	---	----

20	21	12	18	22	2	4	22	12	9	13	12	4:32
----	----	----	----	----	---	---	----	----	---	----	----	------

1 	2 	3 	4 	5 	6
7 	8 	9 	10 Н	11 	12 Е
13 	14 	15 Ы	16 	17 	18
19 Ч	20 	21 	22 		

Адам башкалардын таарынтканын, жаралаганын кечиргенде анын жан дүйнөсү абдан күчтүү болот.

Кана, тапчы!

ЖУСУП МЕНЕН АГАЛАРЫ

Султан КАДЫРБЕКОВ

Ысрайыл элинин түпкү атасы Жакыптын он эки уулу болгон. Тун уулунун аты Рубейин, эң кичүү эки уулунун аты Жусуп жана Бенжемин эле. Кээ бир үй-бүлөлөрдө кичүү уулдарын улгайган атасы аябай жакшы көрөт эмеспи. Жусуп агалары менен чогуу мал кайтарчу, кечкисин болсо атасына агаларынын күндүзгү кылык-жоруктарын айтып берчү, буга агалары аябай ачууланышчу. Жакып өзү да Жусупту өзгөчө жакшы көрүп, мунусу менен башка уулдарынын ичин күйгүзчү. Мисалы, ал сүйүктүү уулуна түркүн түстүү кооз кийим тиктирип берген, ал кезде бул сейрек нерсе эле.

Күндөрдүн биринде Жусуптун агалары талаада мал кайтарып жүрүшкөн. Жусуп үйдө калган. Ошондо Жакып аны барып агаларынын ал-ахыбалын билип келүүгө жиберет.

Агалары Жусупту кооз кийиминен улам алыстан эле таанып коюшат. Ал жакын келгиче, агалары аны өлтүрүү жөнүндө сүйлөшүп алышат. Эч нерсе оюнда жок Жусупту жакын келери менен кармап алып, кооз кийимин чечип, Рубейиндин өтүнүчү боюнча, ичинде суусу жок кудукка салып салышат. Рубейин бөбөгүн кудуктан жашыруун чыгарып, аман алып калмакчы болгон. Бирок бул улуу агасы мал карап кеткенде, калган агалары Жусупту Мисирге бара жаткан соодагерлерге сатып жиберешет.

Ошентип Жусуп Мисирге барып калат. Башында ал фараондун жан сакчыларынын башчысы Потипар деген кишинин кулу болот, андан кийин анын бардык кулдары менен кызматчыларынын башчысы болот. Потипардын аялы Жусупка жалаа жаап, ал түрмөгө камалат.

Жылдар өтө берет. Кудай Жусуптун Потипардын үйүндөгү кызматына кандай батасын берсе, түрмөдө да ошондой эле батасын бере берет. Жусуп өзү менен кошо камакта жаткан сарай башчылардын түшүн жоруп бергенде, анын мындай жөндөмү бар экени фараонго да белгилүү болот. Фараон Жусупту чакыртып, өзү көргөн таң каларлык түштөрдүн: арык уйлар менен чүрүшкөн дандар жана семиз уйлар менен жакшы дандар жөнүндөгү түштөрүнүн маанисин жоруп беришин суранат. Мисирге мол түшүмдүү жети жыл келе жатканын, андан кийинки жети жылда таптакыр түшүм болбой турганын Жусуптун түштү жоруганынан улам билген фараон аны бүтүндөй Мисирге башчы кылып коёт. Жусуп фараондон кийинки эң башкы адам болгон кезинде отуз жаштар чамасында болгон.

Жусуп бүтүндөй өлкөгө эгин сактоочу кампаларды курдуруп, түшүмдүү жылдары абдан мол чыккан эгинди жыйдырган, ошентип Мисирдеги кампалардын баарына эгин шыбына чейин жыйылган. Бирок түшүмдүү жети жыл өткөндөн кийин, бүтүндөй жер бетинде үрөй учурчудай кургакчылык башталган. Эл жыйган эгини түгөнгөндөн кийин, Жусупка келишкен, Жусуптун кампаларында жыйылган эгин өтө көп эле.

Ачарчылык Жусуптун атасы Жакып үй-бүлө бала-бакырасы менен жашаган Канаанга да жеткен. Мисирде нан бар экенин уккан Жусуп ал жакка өздөрүнө эгин, малына жем сатып келиш үчүн, улуу балдарын жиберген. Ошентип, ага-инилер жолго аттанат. Мисирге жетип, Жусупка келишет, бирок анын Жусуп экенин таанышпайт. Бир кездеги көчмөн койчу эмес эле кымбат баалуу кийим кийген мисирлик турса, кантип таанышмак эле?

Жусуп болсо агаларын таанып, бирок тааныганын билдирбейт. Бирок келеркиде иниси Бенжеминди Мисирге ала келүүнү буюрат, Бенжемин жөнүндө тигилер өздөрү айтып беришкен эле.

Көп убакыттан кийин ага-инилер өздөрүнүн чоң үй-бүлөсүнө эгин сатып алыш үчүн, Бенжеминди да алып, кайрадан Мисирге келишет. Жусуп аларды сарайында кабыл алып, дасторкон четине улуулаштыра отургузуп, коноктой баштайт (бул мисирлик өздөрүнүн кимиси улуу, кимиси кичүү экенин кайдан билерин түшүнө албай, тигилер аябай таң калышат). Жусуп өзүнүн энелеш бир тууганы Бенжеминге өзгөчө көңүл бурат.

Кыскасы, Жусуп андан ары кармана албай, ыйлап, бир туугандарын кучактап, өпкүлөп, алар ойлогон жамандыкты Кудай жакшылыкка айландырып койгонун аларга айтып берет. Эми алардын үй-бүлөлөрү тынчсызданбай эле койсо болот: Жусуп аларга кам көрө турган болду. «Силер ачкадан өлүп калбашыңар үчүн, Кудай мени бул өлкөгө силерден мурда жибериптир, анткени кургакчылык дагы бир нече жылга созулат», – деди ал бир туугандарына.

Ошентип Жусуп таарынычын унутуп, агаларын кечирип, аларды атасы Жакыпты жана бүтүндөй үй-бүлө, бала-бакырасын Мисирге алып келүүгө жөнөтөт.

Фараон Жусуп үчүн абдан кубанат. Жакыптын Мисирге келген үй-бүлөсүнө ал эң жакшы жайыттарды бөлүп берет. Карыган атасы Жусупту аман-соо, дени сак көргөндө кандай гана кубанганын элестетип көрсөк болот. Жакып Мисирге көчүп келгенде 130 жашта эле.

Кандай деп ойлойсуң?

1. Жусуп Жакыптын канчанчы уулу болгон?
2. Эмне үчүн Жусупту агалары жек көрүшкөн?
3. Эмне үчүн Жусуп агаларын кечирди?

Сүрөтүн тарткан – Лариса ГОРОШКО

ТААРЫНЫЧТЫ КАНТИП ЖЕҢҮҮГӨ БОЛОТ?

Ыйык Жазуу, Библия, жүрөктүн эң коркунучтуу ооруларынын бири таарыныч дейт. Таарынычын ичине катып жүрө берген кишилер абдан бактысыз болуп калышат, бул алардын башкалар менен болгон мамилесиине түгүл, ден соолугуна да терс таасирин тийгизет. «Бирок таарынтып салышса эмне кылыш керек?» деп сурайт чыгарсың. Бул тууралуу да Библия ачык эле айтат. Бул тууралуу Ыйса да көп айткан. Таарынычты кечириш керек. Жөн гана кечирип коюш керек, бүттү. Ал оңой эмес дээрсин. Туура. Айтып коюш оңой, ал эми чындап кечириш үчүн көп күч, чечкиндүүлүк, анан... Кудайга тил алуу керек.

Ыйса мындай деп айткан: «Эгерде силер башкалардын күнөөлөрүн кечирсеңер, анда асмандагы Атаңар да силерди кечирет. Эгерде башкалардын күнөөлөрүн кечирбесеңер, анда Атаңар да силердин күнөөлөрүңөрдү кечирбейт». Машайактын элчилеринин бири Петир бир жолу Ыйсадан: «Теңир, мага каршы күнөө кылган бир тууганымды канча жолу кечиришим керек? Жети жолубу?» – деп сураган. Ыйса ага эмне деп жооп берген деп ойлойсуң? Ал: «Сага айтып коёюн, жети жолу эмес, жетимиштен жети жолу», – деп айткан. Мына ушундай.

Биз кечирүү маанилүү экенин билебиз. Ошол эле учурда кечирүү өтө оор экенин да билебиз. Таарынычты деги кантип жеңүүгө болот? Мен ысрайыл элинин түпкү атасы Жакыптын он биринчи уулу Жусуп жөнүндөгү окуяны эстедим. Агалары (жок, сен элестетип көрсөң, бир тууган агалары!) ага чыккынчылык кылып, Мисирге кулчулукка сатып жиберилген, атасына болсо Жусупту жырткычтарга жем болуптур деп коюшкан. Көп жылдан кийин Жусуп агаларына жолугуп, анан... аларды кечирип койгон! Ал кантип кечире алгандыгын билесиңби? Ал агаларына: «Кудай силердин өмүрүңөрдү сактап калуу үчүн, мени бул жакка силерден мурда жибериптир», – деп айткан. Тактап айтканда, өзүнө бир тууган агалары кылган жамандыктан да Жусуп Кудайдын колдорун көргөн. Ал таарынычын ичине катып жашай берген жок, адамдарга жана Кудайга кызмат кылып, жүрөгү тынч болду. Агаларына жолуккан кезде жүрөгүндө таарыныч калган эмес, ал тургай, аларды кучактап, өөп, чын жүрөктөн сүйүнгөн.

Библия Машайак бизди кечиргендей башкаларды кечирүүгө үйрөтөт. Күнөө кылып алсак, дароо сыйынып, Кудайдан кечирим сурайбыз да, туурабы? Кечирим сурасак деле Кудай бизге ачуулана берет деп ойлобойбуз да, чынбы? Албетте, антип ойлобойбуз. Так ушундай эле биз башкаларды кечиришибиз, Кудайды сүйгөндөргө бардык нерсе жакшылыкка болорун билишибиз керек. Ал тургай, таарыныч менен адилетсиздик да жакшылыкка болот. Бул тууралуу Пабыл римдиктерге жазган катында айткан. Ошол бөлүмдү таап, окуп чык, макулбу?

Анан бүгүнтөн баштап сени байкоосуздан же атайылап таарынткандардын баарын дароо кечиргенге аракет кылып көр. Кудайга сыйынып: «Теңир, мен бул адамды кечирем, анткени Сен да мени кечиргенсиң. Оомийин!» – деп айт. Ошентсең Кудай менен, адамдар менен болгон мамиле кубанычын эч качан жоготпойсуң.

Султан КАДЫРБЕКОВ

**Сен ага-иниң, эже-карындашын,
синдиң менен уруша кеткен учур болду
беле? Алар менен элдешүү үчүн кандай
кадам жасадың эле? Таарынычыңды
кантип жеңдиң эле?**

Иним экөөбүз акча үчүн уруша кеткенбиз. Мен ага аябай ачууландым. Ошондо апам ал акчаны алып койду.

Жакан, 7 жашта.

Эгер мен кимдир бирөө менен урушуп калсам, дароо атама айтам. Анан сөзсүз элдешем.

Каныкей, 9 жашта

Мен да иним менен уруша кеткем. Кээде аны чаап жибергим келет, же тиштеп алгым келет. Бирок кайра эле элдешип калабыз.

Эрмек, 4 жашта.

Бул окуя мектепте болгон. Бир жолу мен мектепке жаңы куртка кийип бардым, классташым болсо курткамды булгап салды. Мен ага аябай ачууландым. Бир нерсе кылып өч алгым келди. Бирок Кудайга рахмат, Кудай мага андай кылбагын деген жакшы ойду берди. Мен ал баланы кечирдим.

Элвира, 9 жаш.

Бир жолу мектептен келгенден кийин, атамдын велосипедин тепмекчи болдум. Аны алганга үлгүрбөй калдым, себеби эжем менден биринчи тээп кетиптир. Анан экөөбүз уруша баштадык, бирок апам байкап калды. Ал бизге күчтүү жана акылдуу балдар бири-бирин кечирип, бөлүшө билишет деди. Мен ошондой болгум келет.

Назгул, 9 жашта.

Менин атым Марат. Үч бир тууганмын. Мен эң улуусумун. Бир жолу мектептен үйгө келсем, карындашым менин жакшы көргөн оюнчугумду алып алыптыр. Мен ачуум келип, ага таарындым. Бирок кайра ойлондум. Себеби Кудай боорукер балдарды жакшы көрөт да. Ыйса мен үчүн үлгү. Айкаш жыгачка кадашканда, Ал чыдаган, адамдарды кечирген. Мен Андан үлгү алам!

Марат, 9 жашта.

**Эгер сен реалдуу жана
реалдуу эмес кесипини
тандаганга мүмкүнчүлүгүн
болсо, кайсынысын тандап,
ким болгун келет?
Бизге бул шүрүлүү айтып берчи?
Биз сенин катыңды
чыдамсыздык
менен күтөбүз!**

Бул окуя көп жыл мурда алтын күздүн сонун күндөрүнүн биринде болуп өткөн. Күндүн ысык нурлары Дунай дарыясынын жээгинде жайгашкан чоң шаардын кең көчөлөрүн кактап, адамдарды көлөкөгө, салкын жерге качууга мажбурлап турган эле. Чак түштө кооз ресторандын бакчасында кобур-собур угулуп жатты: чакан мрамор столдордун тегерегиндеги көп киши балмуздак жеп, лимонад, кофе, какао ичип ырахаттанып турушат. Эбегейсиз каштан дарактарынын көлөкөсүндө күлкү-шаттык өкүм сүрүп турду.

Аңгыча бакчанын тосмосунун жанына колуна курмандык чогулткан кутусун кармап бир бала келип калды. Анын сырткы келбети эс алып жаткандардан абдан айырмаланып турду: жупуну, бирок таза кийинген ал бир столдон экинчисине барып, үй-жайсыздар үчүн курулган жайга анчамынча тыйын курмандык кылууну өтүнүп жүрдү.

Акыры ал обочодо турган бир чакан столго басып барды, ал жерде бир башкача жымжырттык өкүм сүрүп турган. Столдо чыкыя кийинген эркектер отурушкан эле. Алардын бүт көңүлү тынчсызданганынан калтырап жаткан колдорунда кармаган карталарга бурулуп, башка эч жакты карашкан да, кулак салышкан да жок.

Бала алгач алардын бирине кайрылды. Ал киши жооп берген жок. Бала ыңгайсыздана түшүп, экинчисине, анан үчүнчүсүнө кайрылды.

ЖААККА ЧАБУУ

Евгений КУНЦ

Алардын бирөөсү да жооп берип коёюн деген жок. Бирок төртүнчү киши ордунан атып туруп, кыйкырып жиберди:

– Бизге жолтоо болуп жатканыңды түшүнгөн жоксуңбу?

Бала четке кетенчиктеди, анан тигилердин оюну бүткөндөн кийин, кайра жакын барып, бир кишиден жакырлар менен оорулуулардын муктаждыктарды үчүн бир аз тыйын берип коюшун суранды. Кайрадан оюнга кирүүгө даярданып жаткан ал киши каары кайнап, ордунан тура калды.

– Мына сага! – деп кыйкырган ал баланы жаактан ары чаап жиберди.

Бакча ичинде жымжырттык өкүм сүрдү. Ызаланган бала эмне кылат болду экен?

Бала кыпкызыл боло түшкөн бетин сыйпалап, көздөрү балбылдап, эмне кыларын билбей туруп калды. Анан эсине келе түштү да, боюн түздөп, баягы кишиге кайра кайрылды:

– Бул мен үчүн болду. Эми приюттагы жакырлар менен оорулуулар үчүн бир аз курмандык берип койсоңуз экен.

Ошол замат таптакыр күтүүсүз окуя болуп кетти: алиги киши картасын четке ыргытып, баланы бекем кучактады да, жанында болгон акчасынын баарын ага карматты. Башка оюнчулар да дал ошондой кылышты. Ыйсанын артынан ээрчип жашаган бул бала ресторандан кубанып чыкты.

Сүрөтүн тарткан – Татьяна КОСТЕЦКАЯ

ТООДО АЙТЫЛГАН НАСААТ

Матай жазган Жакшы Кабар (5-бөлүм)

Тоодо айтылган насааттын аяттарындагы калтырылып кеткен сөздөрдү ордуна кой. Аларды туурасынан кеткен торчолорго ирети менен жаз. Тигинен кеткен, белгиленип коюлган торчолордон Ыйса бизди ким деп атаганын окуй аласың.

«Руху жакырлар бактылуу, анткени Асман _____ алардыкы» (3-аят).

«Эгер оң колуң сени _____ түртсө, аны кесе чаап, ыргытып жибер...» (30-аят).

«_____ бактылуу, анткени аларга да ырайым кылынат» (7-аят).

«Мен силерге чындыкты айтып коёюн, _____ менен жер жок болмоюнча... мыйзамдын бир да тамгасы, бир да белгиси жок болбойт» (18-аят).

«Сени менен соттошуп _____ алгысы келген адамга сырт кийиминди да бер» (40-аят).

«Сага _____ айтып коёюн, акыркы кодрантыңды бермейинче, ал жерден чыкпайсың» (26-аят).

«Силер _____ жарыгысыңар» (14-аят).

«Чыракты _____, анын үстүнө идишти көмкөрүп койбойт. Үйдөгүлөрдүн баарына _____ берсин деп, аны чыракпаяга коёт (15-аят).

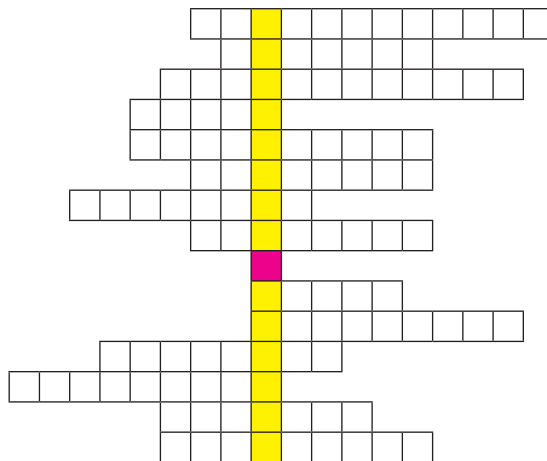
«Ошондо силер асмандагы _____ уулдары болосуңар. Анткени Ал Өз күнүн жаманга да, жакшыга да тийгизип, _____ адилеттүүгө да, адилетсизге да жаадырат» (45-аят).

«Ошондуктан _____ Атаңар кандай жеткилең болсо, силер да ошондой жеткилең _____» (48-аят)

«_____ сүй, душманыңды жек көр», – деп айтылганын уккансыңар» (43-аят).

Таарынычты ичке катып жашоо – айыкпаган жараат менен жүрө берүүгө, башкача айтканда, майып бойдон жүрүүгө барабар.

Евгений Гришковец,
Орус жазуучусу

Сүрөтүн тарткан – Яков БУРДА

ЖУСУПТУН ФОТОАЛЬБОМУ

1

Мен атам Жакыптын он биринчи уулумун. Атам мени башка балдарынан артык көрүп, көп көңүл бурчу. Атүгүл, мага кооз кийим белек кылган. Ошон үчүн агаларым мени жаман көрүшчү.

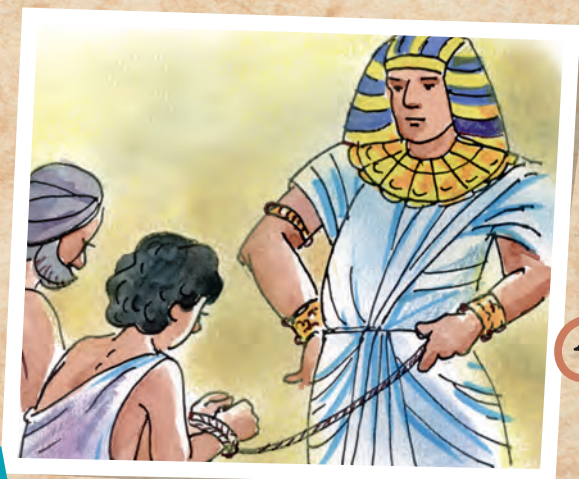
2

Бир жолу мен эки түш көрдүм. Биринчисинде агаларымдын боолору меникине таазим кылып жатышыптыр. Экинчисинде күн, ай жана жылдыздар мага таазим кылып жатышыптыр. Бул түштөрүмдү айтып берсем, агаларым аябай ачууланышты. Атүгүл, атама да түшүм жаккан жок.

3

Атам мени кой кайтарып жүргөн агаларымдын ал-ахыбалын билип келүүгө жөнөттү. Аларга барсам, мени кармап алышып, чуңкурга салып салышты. Мисирге бараткан соодагерлер жакын жерден өтүп баратышканын көрүп, агаларым мени аларга жыйырма күмүш тыйынга сатып жиберешти.

4

Мисирде мени хан сарай башчысы Потипар сатып алды. Мен ага жакшы кызмат кылдым, ошондуктан кожоюnum мени жакшы көрүп, атүгүл, өз үйүнө башчы кылып койду.

5

Потипардын аялы мага жалаа жаап, натыйжада ал мени зынданга салды. Бирок мен кайгырып отуруп калган жокмун. Кудай ал жакта да мени менен экенин билчүмүн. Өзүмө тапшырылган бүт ишти чын жүрөктөн жасачумун. Көп өтпөй мени туткундардын үстүнөн көзөмөлчү кылып коюшту.

6

Түрмөдө Кудай мен аркылуу фараондун башка эки кулунун түшүн чечмелеп берди. Бир нече жылдан кийин Мисир башкаруучусу да түш көрүптүр. Ырайым кылынган кул ошондо ага мен жөнүндө айтыптыр. Ошондо мени фараонго алып келишти. Мен сыйындым, ошондо Кудай фараондун түшү алдыда боло турган молчулук жана ачарчылык жылдары жөнүндө экенин мага ачып берди.

7

Биз топтогон эгин жөнүндө башка элдер да угуп, эгин сатып алыш үчүн келе башташты. Бир күнү чет жерликтердин арасынан мен өз бир туугандарымды көрүп калдым. Аларды кечирип, Мисирге көчүп келүүгө чакырдым.

8

Мен фараонго ачарчылыктан аман калуу тууралуу бир нече ой сунуш кылгам. Ошондо ал өлкөнү кургакчылык жылдарына даярдоо үчүн, мени бүтүндөй Мисирдин үстүнөн башкаруучу кылып койгон. Кудайдын жардамы менен биз мол эгин жыйнадык. Кургакчылык келгенде, Мисирде эч ким ачка калган жок.

Сүрөтүн тарткан – Лариса ГОРОШКО

НАРИСТЕ 3/21

МИКУТАЙДЫҢ АБИЙИРИ

Лура КАЛЫЙБЕКОВА

Бир шаарда Мирбек деген бала ата-энеси, чоң энеси менен чогуу жашачу. Ал тил алчаак бала болчу, болгону күн сайын эртең менен бакчага бараарда такыр тургусу келчү эмес. Бирок чоң энесинин сөздөрү аябай ынанымдуу болгондуктан, дароо тил алып, керилип-чоюлуп алып ордуна туруп, жуунуучу бөлмөгө кирип кетчү. Бул күн сайын кайталанган көрүнүш эле: үйдөн бакчага, бакчадан үйгө бармай. Мындай бир өңчөй жашоо кимге жаксын?

«Башка балдардыкы жыргал, алар ар кандай окуяларга туш болушат, – деп ойлоду Мирбек. – Мен деле, жок дегенде, бир кичинекей болсо деле укмуштуу окуяга катышсам». Ал чоң энесинин жанына келип, билмексен боло минтип сурады:

– Чоң эне, чыныгы бир окуяга туш болуш үчүн эмне кылыш керек?

– Окуя? – деп кайталай сурады таң калган чоң энеси. – Билбейм, Микутай, бул жөнүндө ойлонбопмун. Окуяны жөн эле күтүш керек го, анан эртеби-кечпи, окуя бир күнү болот.

Ошентип бала окуянын болушун чыдам-

сыздык менен күтүп жатты. Анан ал күткөндөй окуя, бирөө атайылап чакыргансып, туура эле анын туулган күнүндө болбоспу! Маанайы шат коноктор үстүнө беш шам коюлган чоң тортту жеп бүтүп, көңүлсүнбөй үйлөрүнө тарай башташты.

Тортту биякка кой, Мирбек абдан көп белек алды! Иштин баары чоң энеси экөө белектердин ар бирин жакшылап карап отурушканда башталды. Мирбектин досу Назар ага чоң кутуга салынган, бетине чоң, кооз тамгалар жазылган картон кубиктерди белек кылды.

Балага ушул белек аябай жакты! Ал дароо жерге отура калып, ошол тамгалар менен өзү билген сөздөрдү курап жаза баштады: апа, ата, эне, Мику. Жок, минткен кызык эмес экен!

– Чоң эне, мага татаал, анан маанилүү бир жаңы сөз айтыңызчы, – деп сурады Мирбек чоң кишидей олуттуу түрдө.

– Болуптур, – деди чоң энеси, анан бир аз ойлонуп: – Анда, сен «абийир» деген сөздү туура жазчы. Бул жашоодогу өтө маанилүү сөз, – деди.

Анан ал небересин бөлмөдө жалгыз калтырып, өз жумуштары менен чыгып кетти. «Абийир?! Ушул да оор сөзбү? Ал деген алты эле тамгадан турат да!» – деп манжалары менен тез-тез санай койгон Мирбек дароо ишке киришти. Керектүү сөздү түз, тегиз кылып жазыш үчүн, көпкө болбосо да бир азга түйшүктөнүшкө туура келди. Жанагы кежир «й» тамгасы башка тамгалардын арасына жашынып албаганда, тез эле жазып коймок.

Мына, бүттү! «А-Б-И-Й-И-Р», – деп дагы бир жолу окуду ал тамгаларды тизип жазган сөзүн. Анан дагы башка сөз жазып көрсөмбү деп ойлонду, бирок, андан көрө ошол абийир деген кандай болорун билгиси келди. Мисалы, картошка – даамдуу, топ – тоголок, асмандагы күн желеси – кооз, машина – ылдам жүрөт. Ал эми «абийир» деген эмне болду экен? Чоң энеси жашоодо өтө маанилүү сөз деди го. Мүмкүн ал Мирбек жайында ата-энеси менен чогуу жээгинде эс алган деңиз сыяктуу чоң, терең чыгар? А балким цирктей кызыктуудур? Бирок Мирбек ушул «абийир» деген нерсени такыр элестете албай койду, ошондуктан ашканада жүргөн чоң энесине чуркап барып, аны суракка ала турга болду:

– Сиз айткан сөздү жаздым. Эми айтыңызчы, чоң эне, ошол «абийир» деген эмне, ал эмнеге окшош? Эмне үчүн ал жашоодо өтө маанилүү?

Чоң эне жылмайып, небересинин суроолуу көздөрүнө карап, жай-баракат жооп бере баштады:

– Эми, муну сен түшүнгүдөй кылып кантип түшүндүрсөм экен? Бул жөнүндө чоң кишилер көбүрөөк ойлонсо... – деп үшкүрдү ал. – А сен али кичинекейсиң.

– Кичинекей болсом эмне экен?! Кандай билсеңиз ошондой эле айта бериңиз, – деп көшөрдү Мирбек. – Мен билгим келип атат. Башка кимден сурамак элем?

– Туура! – деди аңгыча чоң энеси. – Андай болсо, жакшылап ук.

НАРИСТЕ 3/201

Мирбек отургучка отуруп, кулак төшөп калды.

– Абийир деген, Микутай, жүрөк сыяктуу, аны Кудай Өзү берген. Абийир ар бир кишиде болот: балдарда да, чоңдордо да, эркек балдарда да, кыздарда да, байларда да, жардыларда да, кара терилүүлөрдө да, ак терилүүлөрдө да. Теңир бардык адамдарды бирдей сүйөт, анткени бизди Ал жараткан, ошондуктан биздин абийирибиз таза болушун каалайт. Бирок, тилекке каршы, ар башка адамдардын абийири да ар башка. Абийириң тунук суудай таза болсо, жакшы. Анда жан дүйнөң тынч болот. Абийирди кандайдыр бир жаман нерсе менен булгап алган абдан жаман. Ал сергек да болот, бул деген ал жоокердей болуп, дайыма сак турат дегенди билдирет. Үргүлөгөн, жалкоо, андан да жаманы, катуу уктап калган абийирлер да болот. Андай болгондо аны сөзсүз ойготуш керек, болбосо, мунун арты жаман бүтөт. Кээ бирлердин абийири көпкө чейин унчукпай жүрүп, анан бир күнү ага тынчтык бербей катуу кыйкырат. Унчукпай жата бергенге караганда, кыйкырган абийир жакшы. Абийирди, Микутай, эч качан унутпаш керек, анын үнүнө дайыма кулак салыш керек.

– Демек, абийир деген радио же телевизор сыяктуу турбайбы, ээ? – деп сөздү бөлдү бала.

– Жок, Микутай, андай эмес. Ал адамдын ичинде жашайт, түшүндүңбү? – деп мээрим төгө түшүндүрдү чоң эне. – Теңирден качууга, жашынууга мүмкүн болбогондой эле андан да кача албайсың, жашына албайсың. Адам абийирине кылган мамилесине жараша Кудайга жекече жооп берет.

Бала бакырайган, кирпичтери коюу көздөрүн ирмегилеп отуруп калды, ал эч нерсени толук түшүнгөн жок.

– Абийир эмес эле табышмак го бир, – деп кабагын чытыды ал.

Чоң энеси болсо сөзүн андан ары улады:

– Абийир деген, балам, адамдын жан дүйнөсүндө болуп жаткан нерсенин баарын көрүп, билип турат. Муну эсиңе түйүп ал. Биздин ар бир ишибизди, атүгүл, оюбузду абийир соттойт, туура эмес кылып жатсак, белги берет.

Акыры Мирбек бул абийир деген сырдуу нерсени акырындап түшүнө баштады.

– Түшүндүм, чоң эне! Абийир деген кандай экенин билип калдым! Көрсө, ал полицейский сыяктуу тура, ээ? – деп кубана кыйкырып жиберди ал өзү тапкан ачылышка ыраазы боло.

– Жок, Микутай, андай да эмес. Ал андан да бийик жана катаал, – деп жылмайды чоң эне баланын кыраакылыгына кубана.

Бирок Мирбектин түшүнүгү боюнча, жолдогу тартипти көзөмөлдөгөн тааныш полицейскийден бийик кошунасы

баскетболист Алишер эле болчу. «Ошол чындап эле алп! Кыязы, абийирдин бою да ошонукундай окшойт анда», – деп ойлоду Мирбек. Болгону, бул жолу чоң энесинен тактап сураган жок, анткени бул жолу да жаңылып калбайын деп ойлоп койду. Анан өзүн андан бетер таң калтырган сөздү укту.

– Абийир деген, Микутай, адамды жеп да коёт. Бирок бул адам үчүн пайдалуу болот. Адамдын күнөөкөр жаны үчүн бул абдан жакшы, – деп талдап жатты чоң эне.

Ушул жерден Мирбек чыдай албай тыбырап кетти:

– Ошол кантип жакшы болсун?! Бирөө эле жеп кирсе кимге жаксын? Тимеле ач калган, же каардуу абийир болсо да, мен анын кишини жешине каршымын, – деп чебеленди бала.

– Жок, алтыным, сен муну азырынча түшүнө албайсың. Бир күнү ал сенин ичинден сүйлөй баштаганда, кайсы бир нерсе үчүн сени ичинден жей баштаганда, мына ошондо менин айткандарымды эстеп, абийир деген кандай болорун билип каласың, – деп табышмактуу сүйлөдү чоң эне.

Бала уккан сөздөрүнө аябай капа болду, атүгүл, тышка чыгып ойноп келсем деген ойлорунан

да баш тартты. Билгиси келип кызыкты эле, билгени бул! Абийир дегениң бир туруп таза, бир туруп кир, бир туруп уктап калат, бир туруп ичинден кыйкырат, ар бир киши жөнүндө билет, анан калса, тиштеп, жеп салган эмнеси! Абийир деген ушул болсо! Кой, аны менен жолукпай эле койгон жакшы.

«Кызык, менин абийирим кандай болду экен? Эмне үчүн мен аны эмдигиче сезе элекмин? Балким ал дагы деле уктап жаткандыр? Кокус ал таптакыр жок болсо эмне кылыш керек? – деп ойлонуп калды Мирбек. – Чоң энемдин абийирден эч ким кача да, жашына да албайт деген сөзүн текшерип көрүш керек. Чын эле ошондой болушу мүмкүнбү? Ал мени жеп салгыча күтүп отура бермек белем! Мен деген бат чуркайм да, жарышканда баарынан ашып кетем. Жашынганды да кыйын билем. Каардуу абийирден деле жашына алам. Мисалы, кладовкадагы шкафтын ичиине. Анын ичи дайыма караңгы, коркунучтуу. Коркпосо ошол жактан издеп көрсүн».

Мирбек мына ушундай план ойлоп тапты.

(Уландысы бар)

Сүрөтүн тарткан – Елена МИХАЙЛОВА-РОДИНА

БАШ КАТЫРМА

А	В	Т	М	С	Т	Л	К	У	Т	Г	С	Е	Й	М
Щ	О	М	А	Ш	А	Й	А	К	Р	О	Р	К	Т	Е
Р	Л	И	Ш	Ц	П	Ы	Й	С	А	Ө	О	М	Р	Ү
М	А	Ш	А	Й	А	К	М	Т	М	З	Х	А	Ө	Б
Ц	Т	Ы	Й	С	А	К	Е	Н	А	Д	Ү	Ш	Р	Ф
У	Ы	Н	А	В	Ы	Ф	Ц	О	Ш	П	Б	А	В	Т
Ц	Й	И	К	М	А	Ш	А	Й	А	К	Т	Й	М	Ү
В	С	О	С	Т	Р	О	И	Т	Й	К	У	А	А	Р
И	А	М	К	Ы	Г	М	А	Ш	А	Й	А	К	У	М
Ү	Т	Л	Ы	Й	С	А	Ш	Т	К	О	Л	Д	Ж	Э
У	Ы	С	В	С	М	Ш	М	И	Т	Ы	Э	Д	А	И
Ф	Ы	В	М	А	Ш	А	Й	А	К	Й	М	Ү	Т	О
А	В	Ы	Ф	О	Ы	Й	С	А	И	С	А	Т	С	Е
И	Э	Ж	Д	Л	М	А	Ш	А	Й	А	К	Л	К	У
Ы	В	А	Ф	А	М	К	Т	Р	К	О	М	Т	О	Л

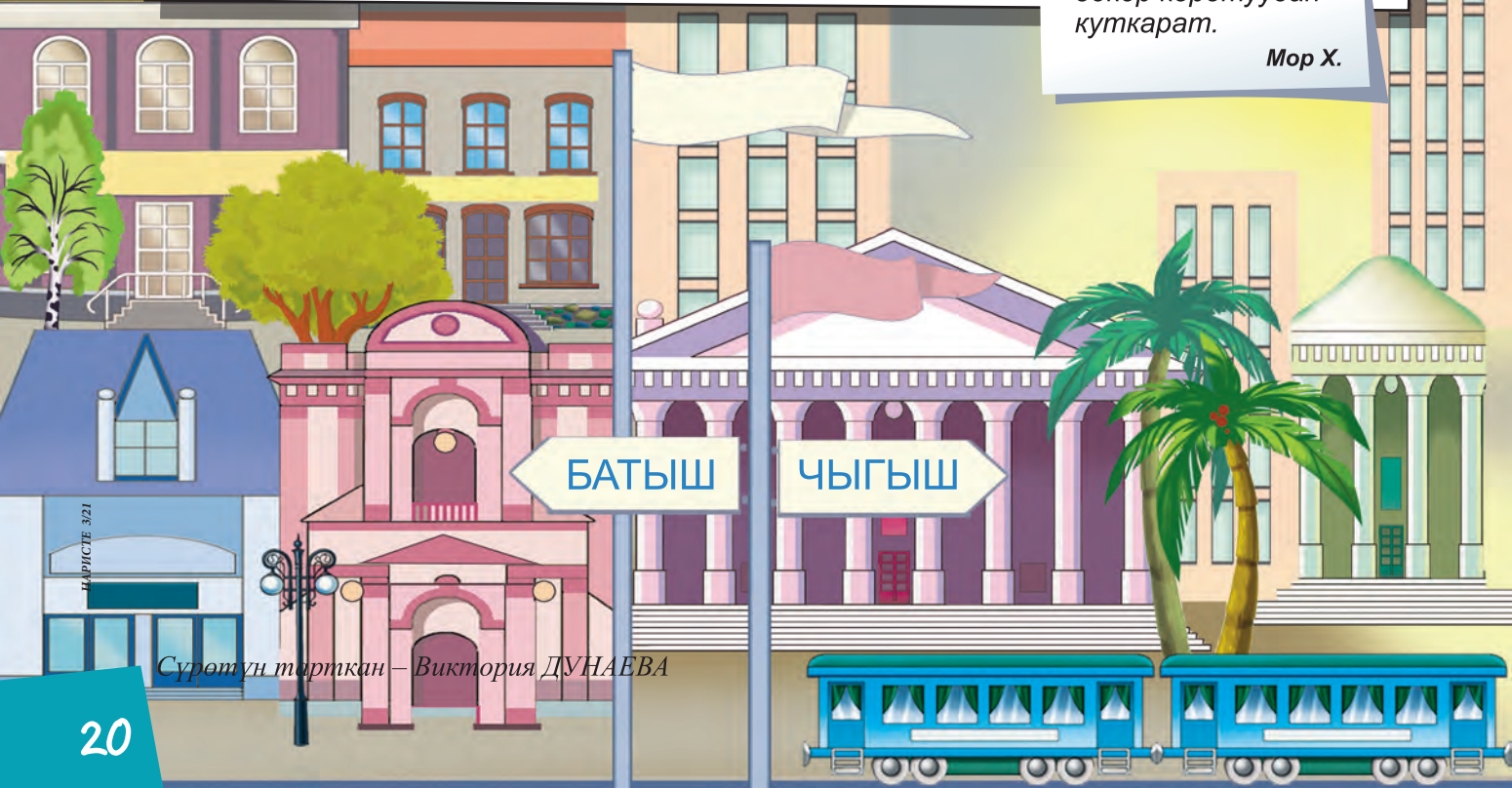
Тамгалардан түзүлгөн таблицада Машайак деген сөздөн ону, Ыйса деген сөздөн жетөө бар. Аларды тап.

Түзгөн Мариям ЖЫРГАЛБЕКОВА, 12 жаш.
(Учкун жыйыны, Бишкек.)

Кечире билүү бизди ачуулануудан, жек көрүүдөн жана рухий күчтү бекер коротуудан куткарат.

Мор Х.

Сүрөттүн тарткан – Виктория ДУНАЕВА

Эмне үчүн ушинтип айтабыз?

ЖАМАНДЫКТЫН ТАМЫРЫ

Өзүң билгендей, өсүмдүктөрдүн көбүнүн тамыры бар. Урук топуракка түшкөндө биринчи кезекте тамыры өсүп чыгат, андан кийин гана бутагы, жалбырактары өсөт. Тамырсыз өсүмдүк жашай албайт, куурап калат.

Тамыр – өсүмдүктүн өтө маанилүү бөлүгү. Тамыр аркылуу бутактар менен жалбырактарга суу эритилген минералдык заттар менен кошо барат. Дарактар жерде тамыры менен кармалып турат. Эгер даракты түбүнөн кыйып салса, тамыр бар болгондуктан кайра жаш бутактар өсүп чыгып, дарак жашай берет. Эгер даракты тамыры менен казып салса, ал куурап калат. Тамыр – өсүмдүктүн күчүнүн булагы, өтмө мааниде алганда тамыр анын башталышы, жашоосунун себеби.

Библияда да «жамандыктын тамыры» деген сөз бар. Тиметейге жазган биринчи катында Пабыл: «Бүт жамандыктын тамыры – акча жандуулук» (6:10) деп жазган. Мурда монеталар күмүштөн же алтындан жасалган. Акча жандуулук деген акчаны сүйүү. Башкача айтканда, адамдын башына түшкөн бардык жамандыктын себеби байлыкты, акчаны сүйүү болуп саналат.

«Жамандыктын тамыры» дегенди биз Байыркы Келишимден да кездештиребиз. Аюб деген адил адам эсиңдеби? Достору аны күнөө кетиргенсиз деп айыпташканда, ал аларга: «Силер: «Биз аны эмнеге куугунтукка алып жатабыз?» – деп айтууңар керек эле. Менден кыянаттыктын тамыры табылгандай карайсыңар да» (Аюб 19:28) деп жооп берген.

Гүлбайра НАСЫР

Сүрөтүн тарткан – Катерина ПРАВДОХИНА

Жамандыктын тамыры – кандайдыр бир жаман, зыяндуу нерсенин булагы же себеби.

НАРИСТЕ 3/21

Петер МАТИН

Элчилердин иштери 1-5, 10-11-бөлүмдөр (Маш. төр. кий. 33-жылдан кийин)

Петир Ыйса тууралуу айтып жатат

Жүк артылган эшекти тап.

Эки сакчыны тап.

Үйдүн кожойкеси кана?

Үч май чыракты тап.

Полдогу мозаиканы издечи.

Достору Ыйсаны көргө коюшту. Алар Ыйса менен кошо Анын окутуусу да өлдү деп ойлошту. Бирок үч күндөн кийин алар Ыйсаны тирүү көрүшкөнүн, Ыйса аларга Өз окутуусун жайылтууну тапшырганын айтышкан. Кудай дем-күч берген алар Иерусалимде элди тартынбастан окутуу-үйрөтүп жатышты, кийинчерээк болсо ошол

тегеректеги башка шаарларда да Ыйса жөнүндө насаат айта башташты. Ыйса Шымонду таш деп атап, ошол таштын үстүнө Өз Жыйынын кураарын айтты. Бул жерде Петир римдик жүзбашынын үйүндө насаат айтып жатат.

Тамак салынган табактарды алып бара жаткан эки кызматчыны тап.

Римдик жүз башы Корнелий Петирди чакырып, Ыйса жөнүндө айтып беришин суранган. Корнелийди тап.

Петир Ыйсага Генисарет көлүнүн жанынан жолугуп, Анын шакирти болуп калган. Ал Ыйса жөнүндө адамдарга айтып беришине Кудай жардам берерине ишенген. Петирди тап.

Петирдин
насаат сөзүн
жазып алып
жаткан
кулду көрүп
жатасыңбы?

Ашпозду тап,
ал да насаат
угуп жатат.

Петирдин
айткандарын
угуп отурган
алты баланы
көрүп
жатасыңбы?

Бакчада
керектелчү
кайчысы бар
кулду тап.

Эки таранчыны
тап.

Эки мышыкты
тап.

Бут коё турган
3 тактаны тап.

Чычканды
көрдүңбү?

Ирис гүлү
салынган
вазаны тап.

Корнелий Кудайдан
корккон адам болгон,
ал синагогага да
барып турчу. Устатты
тап.

Шкафта
турган түрмөк
китептер
түрүндөгү
Тооратты тап.

Топту таба
аласыңбы?

Сүрөтүн тарткан – Петер КЕНТ

1818–1889

Жеймс Жоуль

Илимден тышкары Жеймс жаш чагынан Библияны окуп изилдеп, жыйынга барып, чын жүрөктөн ишенген машайакчы болуп өскөн.

Жоуль – Ленцтин мыйзамы, Жоулдун таасири, энергияны сактоо мыйзамы деген сага таанышпы? Ал эми джоуль – жылуулуктун иштешин, энергиясын жана өлчөмүн ченөөчү бирдик экенин билесиңби? Эгер физиканы окусаң, билесиң. Эгер мектепте бул предметти өтө элек болсоң, анда баары али алдыда. Ал эми биздин аңгемебиз англиялык окумуштуу Жеймс Жоуль жөнүндө, ал адамдын жогоруда айтылгандарга түздөн-түз тиешеси бар. Ал илимге чоң салым кошкон, бир нече мыйзам ачып, физикадагы жылуулук кыймылын окутуп-үйрөткөн термодинамика деген бөлүмгө негиз салуучулардын бири болуп калган.

Баары эмнеден башталган

Бул кызыгуу Жеймстин али бала кезинде башталган. Ал бай үй-бүлөдө төрөлүп, атасы Англиянын ири өнөр жай шаары Манчестерге жакын жердеги чакан кыштакта сыра кайнатуучу заводдун ээси

болгон. Жеймс бала чагында көп ооручу, айрыкча, омурткаларынын ооруганы аны көп беймаза кыла турган. Ошонун айынан бала теңтуштары менен чогуу көчөдө чуркап жүрө албай, кыймылдуу оюндарды ойной албай калат: дарыгер ага көп кыймылдабай, көбүрөөк эс алууну айткан эле. Мектепке барууга да уруксат берилген эмес. Жеймс үйдө окуган. Албетте, бул класста досторуң менен окуганчалык кызыктуу эмес, бирок анын мугалимдери жакшы болгон, атасы үйгө эң мыкты мугалимдерди алып келген. Жеймс окуганды жакшы көрчү, албетте, кээ бир тажатма предметтерди жакшы көрбөгөнү чын. Ал эми физика жана химия сабактары аны чындап кызыктырчу. Ага айрыкча ар кандай эксперименттер жакчу. Электр чынжырын өзү чогултуу, магниттердин иш-аракетине байкоо жүргүзүү, химиялык тажрыйбаларды жүргүзүү жана химиялык реакциянын аркасында жаңы затты ойлоп табуу ал үчүн абдан кызыктуу боло турган! Мунун баары баланы абдан кызыктырчу.

Манчестердин тегерек-чети. Сүрөтчүсү У. Уилд, 1857-ж.

Тилекке каршы, атасынын оорусу Жеймс менен агасын үй-бүлөлүк ишканада эрте иштөөгө аргасыз кылган, ошентсе да ал окууну таштап койгон эмес, кечкисин окуп, уланта берген. Белгилүү окумуштуу Жон Дальтон кошуна турчу, ал Жеймсти, айрыкча, анын илимий ишмердүүлүккө болгон кызыгуусун абдан колдоор эле. Кийин Жеймс Дальтонду өзүнүн жалгыз устаты деп атап, ага абдан ыраазы болгон.

Аз нерседен Улуулукту көрүү

Илимден сырткары Жеймс жаш чагынан Библияны окуп-үйрөнүп, жыйынга барып, чын жүрөктөн ишенген машайакчы болуп өскөн. Эксперименттер аркылуу таанып-билген табият мыйзамдарынан, мугалими окуткан сабактардан, физика жана химия окуу китептеринен ал Жаратуучунун колдорун, Кудайдын жакындыгын сезген. «Жашап жаткандын баары Кудайдын улуу эрки менен башкарылат!» – деп айтчу Жеймс Жоуль. Ар бир эксперимент, ар бир жаңы ачылыш ал үчүн Ааламда жана ар бир адамдын жашоосунда Теңир бар экенин айгинелеп турган.

Жон Дальтон
(1766–1844)

Лондондогу королдук коомчулуктун имараты,
1873-ж.

Басып өткөн жолундагы ийгиликтер жана азап-кайгылар

Заводдо иштөө анын көп убактысы менен күчубатын алган, бирок Жеймс өзүнүн ар бир бош мүнөтүн үйдөгү лабораториясында өткөрүп, китептер, конспекттер менен түн бир оокумга чейин отурчу. Көп өтпөй Королдук академияга жаш окумуштуунун алгачкы илимий чыгармалары жөнөтүлгөн. Башында алар академиктердин өзгөчө кызыгуусун деле жараткан эмес,

акыры аларга Уильям Томсон, Майкл Фарадей жана Жорж Стокс сыяктуу белгилүү физиктер көңүл буруп, жогорку баасын беришкен. Анын иштери окумуштуулар тарабынан кабыл алынып, көп өтпөй Жоуль Лондондогу королдук коомчулуктун чыныгы мүчөсү катары кабыл алынган.

Жыйырма тогуз жашында Жоуль Амелия Граймс аттуу сонун кызга үйлөнөт. Алар бир уул, бир кыздуу болушат, бирок алардын үй-бүлөлүк бактысы узакка созулбай, алты жылдан кийин Амелия каза болуп калат. Бул трагедиядан кийин Жеймс атасынан мураска алган жана көп күч, убактысын короткон ишканасын сатып, бардык убактысын илимий эксперименттерге арнап, үйүндө отуруп калган. Илимий ишмердүүлүк менен алектенген жылдарында ал физика боюнча жүздөгөн эмгектерди жарыялаган.

Бирок анын жашоосунда эң башкысы Теңирге болгон тирүү ишеним болгон, ал эми илимий ишмердүүлүгү Жоулга Кудайдын бар экенин эле эмес, машайакчылык жолду тандагандыгы туура болгондугун ырастап турган: «Кудайдын эркин таанып билип, баш ийгенден кийин,

Жоулдун жылуулуктун механикалык эквивалентин өлчөөчү аппараты

кийинки максатым Анын акылмандыгын, күчү менен мээримин жаратылыш күбөлөндүрүп тургандай таанып билүү болду».

Нагима ОРОЗБЕКОВА

МЕН КИММИН?

Ак чардак

Мен деңиз канаттуусумун. Сууга абдан жакын болгондуктан, кургактыкка тукум улоо үчүн гана чыгам. Калган убактыбыздын баарын мен жана менин туугандарым океандын үстүндө каалгып жүрүп өткөрөбүз (кээде бир нече саат бою канаттарыбызды какпайбыз) – уктайбыз, суудан тамактанабыз, атүгүл, деңиз суусун ичебиз.

Бизди «түтүк тумшуктуулар» түркүмүнө киргизишет. Танообуз да жайгашкан мүйүз сыяктуу түтүктөр менин чоң, илмек сыяктанган тумшугумдун башынан учунан чейин жетип турат. Жыт билүү органдарым мыкты өөрчүгөн, тамакты көп чакырым аралыктан эле жытынан билип коё алам. Кээ бир түрлөрүбүздө түтүктөр эки функцияны аткарат: бир таноо менен дем алууга, ал эми экинчисинен ашыкча кирип кеткен деңиз тузун чыгарып салууга мүмкүнчүлүк берет. Оозубузда төмпөк тишчелер бар, ошолордун жардамы менен жылмышчаак олжону – балыкты кармап калабыз.

Дайыма суу менен байланышта болгондуктан, бизге бышык, жылуу жана суу өтүп кетпей турган «кийим» керек, ошондуктан Кудай биздин денебизди жыш өскөн жүн, канаттар менен каптаган. Канаттарыбыз узун жана өтө кууш. Биздин эң чоңубуз канат жайганда 3,7 метрге чейин жетет. Кудум эле бир орундуу чакан самолёттой. Салмагыбыз 12 кг жетет.

Пеликан

Бороон кабарчысы

Жер кезген альбатрос

Бозомтук альбатрос

Уулай АБДЫБАКИЕВА

Биз рак сымалдарды, кальмарларды, балыктарды жейбиз. Алда-канча майдаларыбыз олжону абдан издеп, аны океандын үстүнөн учуп бара жатып эле тумшугубуз менен илип кетебиз. Чоңдорубуз үчүн олжону сууда сүзүп бара жатып кармаган жеңил. Тамак табыш үчүн биз 12 метрге чейинки тереңдикке чумкуп кире алабыз. Саатына 50 дөн 80 километрге чейин ылдамдыкта учабыз. Мындай чоң ылдамдык менен кээ бирибиз жер шарын 46 күндө айланып чыга алабыз.

Биз негизинен Түштүк жарым шарда жашайбыз, аралдардагы белгиленген гана жерлерге, өзүбүз туулгандан 22 метрден алыс эмес гана жерге уя салабыз. Бул биздин топографиялык эске тутуубуздун феноменалдуулугунан жана таң каларлык тактыгынан кабар берет, анткени биз бир нече жыл бою кургактыкты көрбөйбүз. Уяларыбызды топурактан же чөп-чардан ортосун чуңкур кылып, жерге салабыз. Кээ бирөөлөрүбүз таптакыр эле уя салбайбыз. Эки жылда бир гана жумуртка тууйбуз. Балапаныбыз 70–80 күндө чыгат.

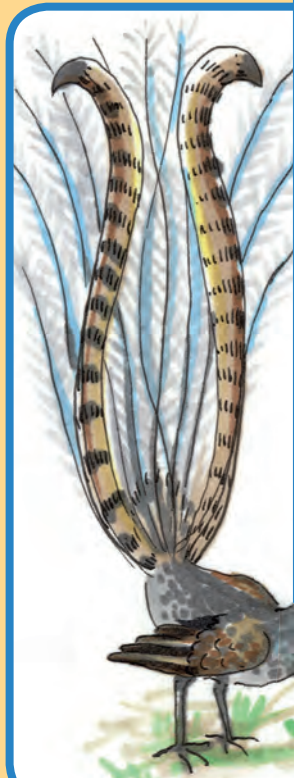
Биз 60 жылга чейин жашайбыз, бирок аябай жай көбөйгөндүктөн, кийинки кылымда бизди толук өлүп жок болуу коркунучу күтүп жатат. Негизги коркунуч пластик таштандылары, аны жутуп алуу өлүмгө алып келет. Жыл сайын бизден 100 000ден ашыгыбыз туецти кармоо үчүн салынган кайырмакка түшүп өлөт.

Португалиялык деңизде сүзүүчүлөр мени биринчи жолу көргөндө «алькатраз» деп аташкан, бул сөзмө-сөз которгондо «чумкугуч» дегенди билдирет. Ошентип бул сөз англис тилине, анан орус тилине бир аз өзгөрүлүп кирген. Сен менин атым **codsheghe** (Diomedea) экенин билип алдың болуш керек.

Сүрөтүн тарткан – Наталия ЖУРАКОВСКАЯ

БИЛЕСИҢБИ?

Ли́ра-куйру́к деген канаттуу үн тууроо боюнча мыкты адис экенин билесиңби? Аларды лира-чымчыктар деп да аташат. Алар башка канаттуулардын сайраганын эле туурабастан, дээрлик бардык үндү туурай алышат, мисалы, иттин үргөнүн, наристенин ыйлаганын, бензо-араанын зуулдаганын, автомобиль кыймылдаткычтарынын үнүн, камералардын чырк эткенин жана башкаларды. Таранчылар түркүмүнө кирген бул канаттуулар таң калыштуу сырткы көрүнүшүнөн улам, тагыраагы, куйругу лира деп аталган байыркы музыкалык аспаптын формасында болгондуктан ошондой аталып калышкан.

Жаратылыш кереметтери

Какаду-инканын кызыл, сары жана ак түстө болгон таажысы тоту куштардын бардык түрлөрүнүн ичинен эң кооз таажы деп эсептелерин билесиңби? Бул канаттуунун өзү да өтө келишимдүү жана кооз, жүндөрү, канаттары ачык кызгылт түстө. Какаду-инка Батыш жана Түштүк Австралияда жашайт.

Сүрөтүн тарткан – Наталья ЖУРАКОВСКАЯ

Гоацин аттуу канаттуунун балапандары канаттарынын учунда тырмактары бар болуп тууларын билесиңби? Ошол тырмактарынын жардамы менен алар дарактардын бутактарына жармаша алышат. Бул канаттуунун кооз келбети аны Гайананын улуттук символуна айланткан. Бул канаттуунун канаттары чындап эле өзгөчө. Үстү жагы сары тактары бар зайтун түстүү болуп, узун мойнундагы кичинекей башы көгүш түстө. Башында ичке жүндөрдөн турган таажысы бар. Денесинин ылдый жагы сары жүн менен капталган.

Туулга тумшуктуу калао деп аталган сейрек канаттуунун жалпы узундугу 160 см жетерин, а бирок куйругунун узундугу бир метр болорун билесиңби? Бул канаттуу керик-канаттуулар түркүмүнө кирип, Малай жарым аралын, Суматре жана Борнео аралдарын мекендейт.

НАРИСТЕ 3/21

Зақайдың тобо қылуусу

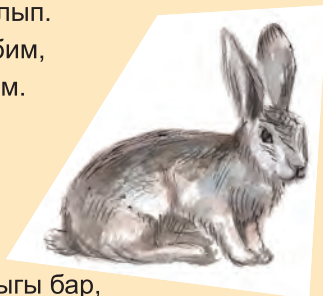
Салық жыйноочу Зақай бай киши болгон. Ал адамдардан ашыкча акча көп алчу. Ошондуктан аны эч ким жакшы көрчү эмес. Бирок Ыйса менен жолуккандан кийин, баары өзгөрүлгөн. Зақай өзүнүн жаман иштери үчүн өкүнүп, кечирим сураган. «Мал-мүлкүмдүн жарымын жакырларга таратып берем. Эгерде кимдир бирөөнү алдап, акысын жеген болсом, төрт эсе кайтарып берем!» – деген ал.

ТАВЫШМАКТАР

1. Бүгүн турам кайгырып,
Капустадан жеп алып.
А кайгырган себебим,
Аны толук жебедим.

2. Отурамын короодо
Санап коюп балдарды.
Бирок саноо өтө кыйын
Жөжөлөрүм сапсары.

3. Тактары бар, сызыгы бар,
Же бир түстө болушат.
Сербеңдеген мурутунан,
Балдар жакшы таанышат.

4. Чуркап жүрөм мен безилдеп
Же байланып жатамын,
Түндө дагы сак турамын –
Ээмди кайтарамын.

5. Жай басамын керилип,
Кыйла эле чоң болсом да.
Төрт бутум бар, анан менин,
Мүйүзүм бар башымда.
Кээде коркот балдар менден.
Тапсаң, менин атым –

6. Секирем жөөк аралап,
Тез чуркаймын зуу коюп.
Узун кулак, алаң көзмүн,
Атымды айтчы, сен досум!

7. Мен жашаймын түндүктө,
Муз үстүндө жай басам.
Кыска куйрук,
Кара мурун,
Өзүм чоңмун,
Жүнүм ак

Грипп же сасык
тумоо ден соолукка
зыян келтиргендей,
таарынчаактык
мамилелерге зыян
келтирет.

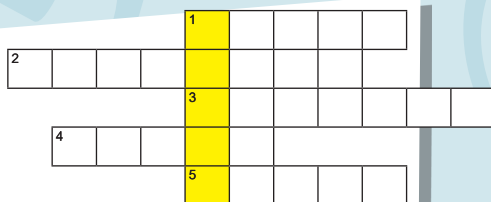
Жон Грэй,
америкалык
психотерапевт

Сүрөтүн тарткан – Алина МИНАЕВА

Кроссворд

1. Мен чыныгы _____ Сабагымын, Атам болсо – Жүзүмчү (Жкн. 15:1).
2. Андрей менен Петир жашаган шаар (Жкн. 1:44).
3. « _____ , менин тунум! Сен менин күч-кубатымсың, күчүмдүн башатысың, кадыр-баркың артып, кудуретке жеттиң (Башт. 49:3).
4. Ысрайылдын он эки уруусунун атасы (1Пад. 18:31).
5. Нух кемеден биринчи учурган канаттуу (Башт. 8:6–7).

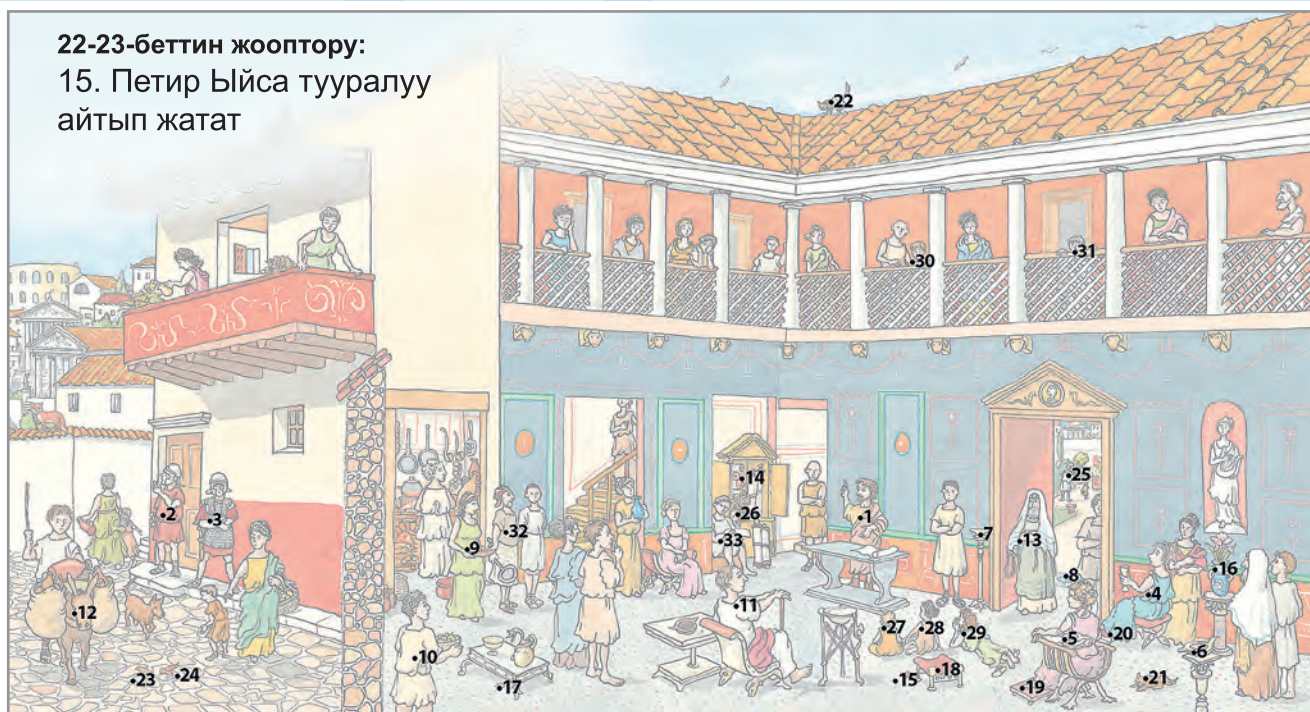

Пайзиева Айдана, 12 жаш, Кызыл-Аскер

Бактыбек, 10 жаш, Кызыл-Аскер

22-23-беттин жооптору:
15. Петир Ыйса тууралуу айтып жатат

Петир 1
Сакчылар 2, 3
Үйдүн кожойкеси 4
Май чырактар 5, 6, 7
Полдогу мозаика 8
Кызматчылар тамак салынган табактарды алып бара жатышат 9, 10

Корнелий 11
Жүк артылган эшек 12
Устат 13
Шафтагы түрмөк китептер 14
Топ 15
Ирис гүлү салынган ваза 16
Чычкан 17

Бут койгуч такта 18, 19, 20
Мышыктар 21, 22
Таранчылар 23, 24
Бакчага керектүү кайчысы бар кул 25
Угуп отурган балдар 26, 27, 28, 29, 30, 31
Насаат угуп турган ашпоз 32
Петирдин насаатын жазып отурган кул 33

Тынчтык

Ак көйнөкчөн аяй кыз,
Калем сабы колунда –
Тынчтыкты ал тартыптыр
Апапакый баракка.

Куштар менен көк асманды
Гүлдөр толгон талааны.
Күн жаркырайт четинде
Ошол аппак барактын.

Ал сүрөттө өлкөсүнүн
Бейпил, жыргал күндөрү.
Согуш деген эмне экенин
Эч бир бала билбесин.

Ак көйнөкчөн аяй кыз,
Калем сабы колунда –
Тынчтыкты ал тартып жатат
Аппак таза баракка.

Керимбеков Бактияр, 11 жаш, Кара-Балта

Айсунуу, 10 жаш, Учкун

ЧЫГЫШ ЖАРЫГЫ

Наристе

3/2021

Машайакчылардын балдарга арналган журналы
2008-жылы чыгарыла баштады
Нускасы: 2 000 даана

Журналды басып чыгарууга чын көңүлдөн берилген акча каражаттары жумшалат

Редактор: Асел Кайыпова

Редакциянын дареги:

720000 Бишкек шаары,
Башкы почтаamt, а/к 2008к

© «ЧЫГЫШ ЖАРЫГЫ», 2021-ж.

720040, Бишкек шаары,
Тыныстанов көчөсү, 199-46
«ST.art LTD» басмаканасы

Кенже жана тестиер курактагы балдар үчүн
Мукабанын биринчи бетиндеги сүрөттү ШАКИРТ тарткан.

Инжилчи Машайакчы Баптист Жыйындары Союзунун басылмасы

Жооптор

2-бет: Таарынычты кантип жеңсе болот?

7-бет: «Бири-бириңерге кайрымдуу, боорукер болгула. Кудай силерди Машайак аркылуу кечиргендей, бири-бириңерди кечиргиле» (Эфестиктерге 4:32).

13-бет: КРОССВОРД.

Туурасынан: Падышачылыгы. Күнөөгө. Ырайымдуулар. Асман. Көйнөгүңдү. Чындыкты. Дүйнөнүн. Жандырып. Жарык. Атаңардын. Жамгырын. Асмандагы. Болгула. Жакыныңды.

Тигинен: Дүйнөнүн жарыгы.

20-бет: Баш катырма.

29-бет: 1. Теке. 2. Тоок. 3. Мышык. 4. Ит. 5. Уй. 6. Коён. 7. Ак аюу.

30-бет: КРОССВОРД. Туурасынан: 1.Жүзүм 2.Бетсаида 3.Рубейин 4.Жакып 5.Карга
Тигинен: Жарык

ТОКОЙДО

Пети менен Пим козу карын тергени токойго жөнөштү. Сүрөттөрдө канча айырма бар экен?

